Tweede Kamer der Staten-Generaal 2

Vergaderjaar 2014–2015

31 015 Kindermishandeling

Nr. 115 BRIEF VAN DE MINISTER VAN VEILIGHEID EN JUSTITIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 1 juli 2015

Bij brief van 24 maart 2015 van de vaste commissie voor Veiligheid en Justitie heeft uw Kamer mij verzocht om een reactie op het bericht in het algemeen Dagblad van 21 maart 2015 onder de titel «Overheid heeft pedofilie jarenlang gedoogd». In totaal zijn vanuit de verschillende fracties 26 vragen gesteld. Bij brief van 18 juni 2015 heeft u verzocht om beantwoording van de vragen uiterlijk op 24 juni 2015.

Een deel van de vragen ziet op de Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) van de gemeente Amsterdam. Ik heb die vragen dan ook voorgelegd aan de gemeente Amsterdam. Bij brief van de burgemeester van Amsterdam van 8 juni 2015 heb ik daarop een reactie ontvangen. Voor de beantwoording van de vragen is door medewerkers van de gemeente Amsterdam gezocht in het Stadsarchief Amsterdam, de digitale catalogus van het Informatie- en documentatiecentrum van de GGD Amsterdam en het Bestuursinformatiesysteem Amsterdam. Mede door dit uitgebreide archiefonderzoek heeft de beantwoording helaas langer geduurd dan verzocht.

Hieronder ga ik in volgorde van het verzoek in op de gestelde vragen. Voor de leesbaarheid heb ik ook de vragen opgenomen.

Vragen van de leden van de VVD-fractie
1. Wat is uw algemene reactie op het bericht: «Overheid heeft pedofilie jarenlang gedoogd»?

Antwoord:
De informatie die ik van het Openbaar Ministerie (OM) en de gemeente Amsterdam heb ontvangen, biedt geen steun voor de stelling dat de overheid pedofilie jarenlang heeft gedoogd. De advocaat die in het krantenbericht wordt aangehaald, geeft aan dat hij daarvan overtuigd is, maar het bericht bevat daarvoor geen feitelijke aanknopingspunten. Het in het artikel genoemde Rolodex-onderzoek alsmede andere onderzoeken

kst-31015-115
ISSN 0921 - 7371
's-Gravenhage 2015

die in die periode zijn uitgevoerd, laten zien dat van gedogen van een situatie waarin minderjarige jongens werden geprostitueerd geen sprake was.

2. Kunt u reageren op de laatste alinea van voornoemd bericht waarin staat dat op basis van informatie bij de Amsterdamse politie in 1998 een start is gemaakt met het «Rolodex onderzoek» en dat dus wel degelijk strafrechtelijk onderzoek is gedaan naar eventueel gepleegde strafbare feiten waaraan in het artikel wordt gerefereerd?

Antwoord:
Het Rolodex-onderzoek is gestart naar aanleiding van verklaringen van een zedendelinquent in diens eigen strafzaak. Hij legde verklaringen af over misbruik van jongens beneden de 16 jaar, dat zou hebben plaatsgevonden vanuit een (homo-)bordeel annex escortbureau in Amsterdam. Een onderzoek naar dit bordeel heeft uiteindelijk in 1999 geleid tot vervolging en veroordeling van twee personen, de bordeelhouder en één van diens ronselaars, tot respectievelijk 3 jaar gevangenisstraf en vijftien maanden gevangenisstraf waarvan 6 maanden voorwaardelijk. Omdat de genoemde zedendelinquent in zijn verklaringen had gemeld dat twee (toenmalige) hoofdofficieren van justitie diensten zouden afnemen bij het homobordeel, is gelijktijdig het Rolodex-onderzoek gestart waarbinnen deze specifieke signalen werden onderzocht.
Naar aanleiding van een verzoek op grond van de Wet openbaarheid van bestuur is op 23 december 2013 een samenvatting en een inventarisatie van het Rolodex-onderzoek openbaar gemaakt. Deze documenten zijn gepubliceerd op rijksoverheid.nl.

Vragen van de leden van de SP-fractie
1. Wat is uw reactie op het bericht: «Overheid heeft pedofilie jarenlang gedoogd»?

Antwoord:
Zie de hiervoor gegeven antwoorden op de vragen van de VVD-fractie.

2. Wat is uw reactie op de bewering van advocaat De Witte die stelt dat bordelen met minderjarige jongens jarenlang niet zijn aangepakt in de jaren ’80 en ’90, en dat dit bekend was bij instanties als de GGD? Is de rol van de overheid op dit punt al eens onderzocht? Zo nee, zou dit alsnog onderzocht moeten worden? Zo ja, hoe gaat dat gebeuren?

Antwoord:
Zoals hiervoor in antwoord op de vragen van de VVD-fractie is aangegeven, hebben wel degelijk strafrechtelijke onderzoeken plaatsgevonden.

Het College van burgemeester en Wethouders van de gemeente Amsterdam was bekend met de omstandigheid dat zich onder homoprostituees minderjarige jongens bevonden. Het College heeft in 1989, naar aanleiding van een notitie van raadslid Van Schijndel uit 1988, een notitie geschreven inzake zwerfjongeren en jongensprostitutie. In deze notitie wordt verwezen naar een onderzoek uit 1989, waarin geschat werd dat er ongeveer 1.250 á 1.300 dak- en thuisloze jongeren in de binnenstad van Amsterdam verbleven, dat 79% van deze groep bestond uit jongens waarvan het grootste deel tussen de 16 en de 20 jaar oud was en dat 15% van deze jongens geld verdiende in de seksindustrie. Het raadslid Van Schijndel schatte dat het ging om ongeveer 150 á 200 jongens in de leeftijd van 17 tot 25 jaar. De gemeenteraad van Amsterdam heeft in 1989 ingestemd met de notitie en het voorgestelde beleid om het prostitu-

tieteam van de GGD uit te breiden met een veldwerker specifiek voor jongensprostitutie.

Bij de GGD-Amsterdam was uit het eindrapport «Onderzoek onder homoprostituees (1986–1987)» eveneens bekend dat minderjarige jongens werkzaam waren in de prostitutie. Dit onderzoek was gericht op het vóórkomen van seksueel overdraagbare aandoeningen bij mannelijke prostituees in Amsterdam. Er is door de GGD echter geen specifiek onderzoek verricht naar prostitutie door minderjarigen.

De rol van de overheid bij de aanpak van jongensprostitutie in Amsterdam is niet onderzocht. Ik zie in het door de advocaat gestelde geen aanleiding voor een dergelijk onderzoek.

Vragen van de leden van de CDA-fractie
1. Deelt u de mening dat de volgende zinsnede uit de brief van ambassadeur Bekink aan het lid Wolf van het Amerikaans Congres van 17 augustus 2012 incorrect is: «The allegations against Mr. Demmink were thoroughly investigated by the Public Prosecution Service, in full accordance with the Dutch Criminal Code and Code of Criminal Procedure. The Public Prosecution service decided that the accusations were unfounded. Furthermore, it established that Mr. Demmink was not in Turkey in the period in question. Decisions not to prosecute were upheld by the court of appeal»?

2. Bent u bereid een nieuwe brief te sturen aan de Amerikaanse Congresleden die de brief gehad hebben, waarin u ingaat op de huidige stand van zaken en aangeeft dat er wel degelijk een onderzoek loopt? Zo, nee waarom niet?

Antwoord:
De brief van de ambassadeur zoals in de vraag aangehaald, is een weergave van de destijds – in augustus 2012 – geldende stand van zaken. Eerst op 21 januari 2014 heeft het gerechtshof ’s-Hertogenbosch de vervolging van de heer Demmink bevolen en het OM opgedragen daartoe een opsporingsonderzoek in te stellen. Ik zie geen aanleiding Amerikaanse Congresleden op de hoogte te stellen van een Nederlandse strafzaak waarbij geen Amerikaanse belangen (meer) betrokken zijn. Bovendien is de beslissing van het gerechtshof voor een ieder te raadplegen. Thans is er in het Amerikaanse Congres geen resolutie meer aanhangig, hetgeen mede zal zijn ingegeven door het feit dat het onderzoek waartoe deze resolutie destijds impliciet opriep, inmiddels loopt.

3. Kunt u alle antwoorden op WOB-verzoeken die op het Rolodex onderzoek betrekking hebben, openbaar maken, zoals gewoon is voor WOB-verzoeken?

Antwoord:
Het is beleid op mijn ministerie dat beslissingen op verzoeken op grond van de Wet openbaarheid van Bestuur (Wob), samen met daarbij openbaar gemaakte informatie, geanonimiseerd worden gepubliceerd op de website rijksoverheid.nl. De beslissingen op Wob-verzoeken die specifiek betrekking hebben op het Rolodex-onderzoek zijn gepubliceerd en nog steeds raadpleegbaar. Het betreft twee besluiten van 23 december 2013, een besluit van 9 december 2014 en een besluit van 26 mei 2015.

4. Klopt het dat de heer Raphael Beth, orthopedagoog en toentertijd in dienst van de GGD als sociaal werker, in een artikel in Trouw van 3 augustus 1998 een verklaring aflegde omdat hij

tussen 1988 en 1994 vrijwel dagelijks als streetcornerworker in Amsterdamse bordelen, oppikplaatsen en homobars verkeerde en in de krant het volgende verklaarde: «De jongenshoerenscene is in grote lijnen onder te verdelen in het reguliere en het pedoprostitutiecircuit. Die eerste groep, waar onderzoeker Beth zich voornamelijk op richtte, werkt in bordelen en bars in de Paardenstraat, het gebied rond de Nieuwendijk, het Centraal Station en enkele parken. Zo'n 400 jongens uit binnen- en buitenland verdienen er hun brood»?

Antwoord:
Ik heb kennis genomen van het artikel in Trouw van 3 augustus 1998 met daarin de in de vraagstelling opgenomen uitlatingen van de heer Beth. Naar de aard en omvang van de prostitutie door minderjarige jongens zijn diverse onderzoeken gedaan. De omvang kan niet met zekerheid worden vastgesteld, maar in verschillende onderzoeken wordt over de jaren 80 en 90 een schatting van ongeveer 1500 minderjarigen over heel Nederland gehanteerd[1].

5. Heeft de heer Beth meldingen gemaakt van misbruik bij meerderen, beleidsmedewerkers en ambtenaren en zijn daarvan nog meldingen bekend? Wat is er met die meldingen gedaan?

Antwoord:
Er is onderzoek verricht in het Informatie- en documentatiecentrum van de GGD. Binnen de GGD zijn geen andere (papieren of digitale) archieven. In het archief van de GGD is geen documentatie gevonden waaruit blijkt dat de heer Beth melding heeft gemaakt over misbruik.

6. Kunt u nagaan of destijds de politie, het Openbaar Ministerie (OM) en/of het college van B&W in Amsterdam op de hoogte waren van de jongenshoerenscene in de hoofdstad?

Antwoord:
Ja, dit was het geval. Zie ook de hiervoor gegeven antwoorden op de vragen van de VVD- en de SP- fractie.

7. Hoeveel aangiftes zijn er tussen 1988 en 2000 in Amsterdam gedaan wegens verkrachting, seks met minderjarigen en andere vergrijpen uit deze groep en tot hoeveel veroordelingen heeft dat geleid?

Antwoord:
Het is niet mogelijk om deze specifieke informatie uit de administratiesystemen van het OM te verkrijgen ten aanzien van strafbare feiten tegen minderjarige jongensprostituees. Slechts door een zeer omvangrijk dossieronderzoek van alle individuele zaken met feiten die als misbruik van een minderjarige kunnen worden gekwalificeerd (artikelen 242, 244, 245, 247 en 249 van het Wetboek van Strafrecht), zou deze vraag mogelijk beantwoord kunnen worden in die gevallen waarin de betreffende aangifte daadwerkelijk tot een strafzaak heeft geleid. Van de aangiften die destijds niet tot een strafzaak hebben geleid, zullen de feiten veelal zijn verjaard en zijn de registraties vernietigd op grond van de geldende bewaartermijnen voor deze aangiften.

[1] Korf D.J., Benschop A. & Knotter J. (2009): Verborgen werelden, minderjarige jongens, misbruik en prostitutie, Amsterdam: Rozenberg Publishers (VU-onderzoek in opdracht van het WODC)

8. Klopt het dat in 1997 minstens zes politie- en justitiemedewerkers verdacht werden van seksuele contacten met minderjarigen? Zijn deze medewerkers hangende het onderzoek op enig moment op non-actief gesteld?

Antwoord:
Het Rolodex-onderzoek is gestart nadat een verdachte in een andere zaak verklaarde dat twee toenmalige hoofdofficieren van justitie diensten afnamen van een bordeel waar ook minderjarige jongens werkten. Ook verklaarde deze persoon over zijn contacten met enkele politieambtenaren van het politiekorps Amsterdam-Amstelland. Naast het Rolodex-onderzoek is deze laatste verklaring ook aanleiding geweest voor het formuleren van een onderzoeksopdracht naar corruptie door personeelsleden van het regionaal politiekorps Amsterdam-Amstelland. Of een dergelijk onderzoek heeft plaatsgevonden en om hoeveel politieagenten dit ging, heeft de politie Amsterdam niet meer kunnen vaststellen.

Het Rolodex-onderzoek richtte zich in de eerste plaats op twee toenmalige hoofdofficieren van justitie. Lopende het onderzoek is ook een tweetal andere medewerkers met een juridische overheidsfunctie in beeld gekomen. Uit onderzoeksbevindingen kwam naar voren dat deze twee personen afnemers waren van de homoseksuele diensten van het bordeel.
Het College van procureurs-generaal kwam tot de conclusie dat op grond van het onderzoek de twee hoofdofficieren van justitie niet als verdachte konden worden beschouwd. Ten aanzien van de twee medewerkers met een juridische overheidsfunctie kwam het College tot de conclusie dat niet gebleken is dat zij zich schuldig zouden hebben gemaakt aan strafbare feiten. Zoals reeds aangehaald is deze informatie, naar aanleiding van een verzoek op grond van de Wet openbaarheid van bestuur, bij beslissing van 23 december 2013 openbaar gemaakt door middel van een samenvatting en een inventarisatie van het Rolodex-onderzoek.

Er is destijds geen aanleiding gezien om disciplinaire maatregelen tegen betrokkenen te nemen.

9. Heeft de Britse politie in de onderzoeken naar pedofilie in hoge kringen van de afgelopen jaren (bijvoorbeeld de zaak-Seville, maar ook rond leden van het parlement en andere hoge kringen) contact opgenomen met de Nederlandse politie over Nederlandse verdachten, Nederlandse jongens, misbruik in Nederland of andere zaken die Nederland raken? Zo ja, kunt u dan beschrijven welke Nederlandse leads die onderzoeken hebben?

Antwoord:
Meer in het algemeen kan ik u berichten dat het niet ongebruikelijk is om in dergelijke grote onderzoeken via de internationale politielijnen – veelal slechts op hoofdlijnen – te informeren naar mogelijke relaties met buitenlandse onderzoeken. In sommige gevallen leidt dit dan tot formele rechtshulpverzoeken. Ik ben niet bekend met een inkomend rechtshulpverzoek van (de betreffende onderzoeksteams uit) het Verenigd Koninkrijk aan Nederland noch met een eventuele relatie van de Britse onderzoeken met Nederlandse onderzoeken.

Vragen van de leden van de SGP-fractie
1. In hoeverre is de berichtgeving waar dat er sprake was van een omvangrijk pedofilienetwerk en dat de overheid dit jarenlang heeft gedoogd?

Antwoord:
Zie de hiervoor gegeven antwoorden op de vragen van de VVD-fractie.

2. Wat was hiervan bekend binnen het Ministerie van (Veiligheid en) Justitie en bij het OM en bij wie was dit bekend?

Antwoord:
De problematiek van minderjarigen in de prostitutie, in het bijzonder in steden als Amsterdam en Rotterdam, was in algemene zin bekend. Ook was bekend dat bordeelhouders, pornoproducenten en afnemers van diensten in meer of mindere mate met elkaar in contact stonden. Dat werd bevestigd in strafrechtelijke onderzoeken, waaronder bijvoorbeeld het eerdergenoemde onderzoek naar het homobordeel in Amsterdam. Dat wil nog niet zeggen dat sprake was van een omvangrijk pedofilienetwerk en laat staan dat het door de overheid werd gedoogd. Gelet op de gevoeligheid van het onderzoek is de Minister van Justitie destijds geïnformeerd over het Rolodex-onderzoek.

3. Is het waar dat ook de GGD destijds op de hoogte was van het bestaan van dit netwerk en de praktijken en dat er sprake was van het negeren hiervan?

Antwoord:
Zie de hiervoor gegeven antwoorden op de vragen van de SP-fractie.

4. Is bekend in hoeverre er binnen het OM en de GGD ooit intern over is geklaagd?

Antwoord:
Voor zover u met uw vraag bedoelt dat binnen het OM en de GGD destijds intern zou zijn geklaagd over het feit dat er vanuit de overheid onwil zou zijn om de problematiek van prostitutie van minderjarigen aan te willen pakken, is dat niet vastgesteld.
In brede zin vormde de precaire positie van minderjarigen in de prostitutie juist een prioriteit binnen het landelijk beleid. In 1995 trad het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind in werking voor Nederland. Dit verdrag verplicht Staten ertoe «het kind te beschermen tegen alle vormen van seksuele exploitatie en seksueel misbruik». De bescherming van minderjarigen tegen elke vorm van seksueel misbruik vormde een van de hoofddoelstellingen van de Wet opheffing algemeen bordeelverbod uit 1997. Dit vertaalde zich onder andere in een verscherpte strafbaarstelling van elke vorm van seksueel misbruik of exploitatie van minderjarigen.

5. Welk verzoek is er precies gedaan bij de Amsterdamse rechtbank?

Antwoord:
Bij de rechtbank Amsterdam is namens een man, die stelt als minderjarige in de kinderprostitutie te zijn misbruikt, een verzoekschrift ingediend tot civielrechtelijke voorlopige getuigenverhoren. De Staat heeft, gelet op de mogelijke aansprakelijkstelling van de Staat en de gevraagde getuigen, van dit verzoekschrift aan de rechtbank een afschrift ontvangen.

6. Op welke wijze is gewaarborgd dat er binnen de politie en het OM mogelijkheden zijn om onafhankelijk te laten onderzoeken of er sprake is van misbruik of andere ernstige delicten door topambtenaren? Welke procedures gelden hiervoor? Hoe is daarin de onafhankelijkheid gewaarborgd en ook dat er geen sprake is van mogelijkheden voor beïnvloeding?

Antwoord:
Binnen de wettelijke kaders van het strafprocesrecht wordt iedere strafzaak door de politie en het OM in beginsel op gelijke wijze behandeld. Verder heeft iedere verdachte, zowel in de opsporings- als in de vervolgingsfase, gelijke rechten en plichten. Aan de strikte afbakening van bevoegdheden en taakverdelingen onder de procesdeelnemers wordt strak de hand gehouden, hetgeen garandeert dat distantie wordt bewaard tussen bijvoorbeeld opsporingsambtenaren en officieren van justitie enerzijds en verdachten anderzijds. De rechter toetst dit proces ook.

Distantie ten aanzien van verdachten die de integriteit van de rechtspleging of het openbaar bestuur in gevaar brengen, wordt gewaarborgd door de Rijksrecherche het onderzoek te laten uitvoeren. De Rijksrecherche valt als enige onderdeel van de Nationale politie onder de verantwoordelijkheid van het College van procureurs-generaal van het OM: zij verricht haar onderzoeken rechtstreeks in opdracht van het College en valt ook beheersmatig onder het College. Op deze wijze kan de Rijksrecherche onpartijdig en met distantie onderzoek verrichten naar (vermeend) strafbaar gedrag door overheidsfunctionarissen.

In gevallen waarin verdachten in nauwe relatie staan tot opsporingsambtenaren of medewerkers van het OM uit een bepaalde regio, wordt de distantie gewaarborgd door het onderzoek en de vervolging over te dragen aan een niet betrokken politie-eenheid of arrondissementsparket.

7. Is er onderzoek verricht naar de wijze waarop deze onafhankelijkheid gewaarborgd is en in hoeverre er sprake is van mogelijkheden voor verbetering?

Antwoord:
Ik ben van oordeel dat de hierboven beschreven werkwijze zorgt voor onafhankelijkheid van het onderzoek en geen wijziging behoeft.

8. Is volledig gewaarborgd dat personen die onderwerp zijn van een strafrechtelijk onderzoek zich op geen enkele wijze kunnen mengen in de behandeling van hun zaak?

Antwoord:
Zie het antwoord op vraag 6 en 7.

Vragen van de fractie Bontes/Van Klaveren
1. In hoeverre onderschrijft u het beeld dat advocaat De Witte schetst over het jarenlange gedogen van pedofilie door de Nederlandse overheid?

Antwoord:
Ik verwijs naar de hiervoor gegeven antwoorden op de vragen van de VVD-fractie.

2. Klopt het dat zelfs hoofdofficieren en hoge ambtenaren zich in het Amsterdamse pedoprostitutiecircuit hebben begeven? Zo ja, wat kunt u hierover mededelen?

Antwoord:
Ik verwijs naar het hiervoor weergegeven antwoord op vraag 8 van de CDA-fractie.

3. Kunt u aangeven of het pedoprostitutiecircuit in die tijd bekend was bij de overheid, bijvoorbeeld bij instanties als de GGD?

Antwoord:
Ik verwijs naar de hiervoor gegeven antwoorden de vragen van de VVD-fractie, de SP-fractie en de CDA-fractie.

4. Bent u bereid om als nieuw bewindspersoon schoon schip te maken op uw departement en deze beerput helemaal te openen, zodat adequaat onderzoek kan worden gedaan naar het pedoschandaal in de jaren '80 en '90?

Antwoord:
Uit de overige antwoorden blijkt dat met betrekking tot minderjarigen-prostitutie meerdere onderzoeken hebben plaatsgevonden. Ik zie geen aanleiding voor een nader onderzoek.

5. Deelt u de mening van de voormalige Minister van Veiligheid en Justitie ten aanzien van de kwestie Demmink, namelijk dat «het niets was, niets is en ook niets zal worden»?

Antwoord:
Gelet op het feit dat er een strafrechtelijk onderzoek loopt naar de heer Demmink, onthoud ik mij van een oordeel hierover.

De Minister van Veiligheid en Justitie,
G.A. van der Steur